

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Göteborgs universitet

Rektor

rektor@gu.se

Diarienummer: GU 2022/1223

Kulturdepartementet

Diarienummer: Ku2022/00436

ku.remissvar@regeringskansliet.se

cc: ku.md@regeringskansliet.se

Remissvar gällande promemoria Ku2021:A, Forum för levande historias framtida inriktning (Ku2022/00436)

Göteborgs universitet har av Kulturdepartementet anmodats att svara på remissen Forum för levande historias framtida inriktning (Ku2021:A).

Ärendet har beretts av Humanistiska fakulteten. I beredningsarbetet har synpunkter inhämtats från Segerstedtinstitutet, Förvaltningshögskolan och Institutionen för historiska studier.

Ärendet har fastställts på rektors beslutsmöte 2022-06-23.

Eva Wiberg

Rektor

Föredragande:

Maria Hedlund, Kanslichef, Humanistiska fakulteten

Kopia:

Kenneth Nyberg; Institutionen för historiska studier

Göteborgs universitet

Dnr GU 2022/1223

Kulturdepartementet

Diarienummer: Ku2022/00436

ku.remissvar@regeringskansliet.se

cc: ku.md@regeringskansliet.se

Remissvar gällande promemoria Ku2021:A, Forum för levande historias framtida inriktning (Ku2022/00436)

Göteborgs universitet inkommer härmed med synpunkter på promemoria KU2021:A, Forum för levande historias framtida inriktning (KU2022/00436).

Sammanfattning

Göteborgs universitet anser att utredningen på ett förtjänstfullt sätt klargör hur Forum för levande historias inriktning och verksamhet påverkas av inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen, samt vilka frågor om ansvarsfördelning och gränsdragningar som därmed aktualiseras på både övergripande och mer praktisk nivå. Utredningen fångar väl hur det nya museet och Forum för levande historia (FLH) på vissa punkter överlappar, samtidigt som de i andra avseenden fyller olika funktioner med delvis olika målgrupper. I huvudsak stödjer vi också de utredningsförslag som rör de direkta följderna av museets inrättande för FLH:s befintliga verksamhet, det vill säga justeringarna av myndighetens grundläggande uppdragsformulering i instruktionens § 1 (avsnitt 4.1.2 och 4.1.3), samt med vissa reservationer förslaget om inrättande av ett insynsråd (4.2.2).

Vidare delar vi bedömningen att samverkan mellan FLH och Statens historiska museer (SHM) kommer att vara nödvändig (4.1.4), men anser till skillnad från utredaren att sådan samverkan bör formaliseras. Förslagen om att ge FLH ett permanent uppdrag rörande kunskap om nationella minoriteter i Sverige i historiskt perspektiv (4.2.3) och att utveckla och stärka myndighetens utbildningsvetenskapliga kompetens (4.2.1) förefaller också rimliga och de kommenteras därför inte närmare i det följande.

I utredningen finns emellertid en spänning eller kluvenhet mellan å ena sidan de preciseringar och avgränsningar som hittills nämnts, och ett betydligt bredare uppdrag som innefattar samordning av insatser för att stärka demokratin (4.2.4) samt samordning och uppföljning av insatser för att motverka rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (4.2.5). Dels förefaller dessa två utvecklingslinjer åtminstone i viss mån motstridiga, dels aktualiserar den senare och vidare uppdragsformuleringen en rad principiella och praktiska frågor som inte behandlas tillräckligt utförligt i promemorian. Enligt vår uppfattning kräver de därför närmare utredning innan förslagen i den delen kan realiseras, i synnerhet eftersom de potentiellt har konsekvenser som går bortom FLH:s och SHM:s nuvarande verksamheter. En sådan slutsats förstärks av den relativt kortfattade och översiktliga behandlingen av de samlade ekonomiska,

organisatoriska och operativa konsekvenserna av utredningens förslag i kapitel 5. Den förefaller otillräcklig för att avgöra om förslagen i 4.2.4 och 4.2.5 är genomförbara och väcker även vissa frågetecken om förslagen i 4.2.1 och 4.2.3 kan genomföras inom befintliga resursramar.

En sista allmän synpunkt på utredningsförslaget, oavsett vilken eller vilka av de ovan nämnda modellerna som genomförs, är att det representerar en rörelse från ett fokus på historiska kunskaper och dessas betydelse i sig till en starkare betoning av vilka lärdomar vi kan dra av historien i dag, för vår demokrati här och nu. Forum för levande historia kommer därmed att bli en myndighet med ännu tydligare fokus på historiebbruk än i dag. I det sammanhanget vill vi understryka att en sådan profil inte minskar behovet av historievetenskaplig kompetens i verksamheten; tvärtom kräver framgångsrikt arbete med historiebbruk en stark förankring i aktuell historievetenskaplig forskning.

I det följande utvecklar vi mer i detalj universitetets huvudsakliga synpunkter på utredningens förslag. Ställningstaganden och motiveringar baseras på promemorian i dess helhet men är disponerade utifrån avsnitten i kapitel 4 (förslag) och 5 (konsekvensanalys).

4.1.2 Utgångspunkten för FLH:s uppdrag ska tas i lärdomar från Förintelsen

Grunden för detta förslag är bedömningen i avsnitt 4.1.1 att Forum för levande historia ”har en viktig roll och fyller en viktig funktion avseende att arbeta demokratifrämjande med utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen”. Det är inte alls omöjligt att så är fallet, och den bild vi har är också att många lärare i ungdomsskolan uppfattar FLH:s verksamhet positivt, besöker dess utställningar med sina elever och använder det material myndigheten producerat. Likväl bygger bedömningen på ett så begränsat underlag från ett snävt urval intressenter, där inte minst FLH själva förefaller ha spelat en stor roll, att utredningens slutsats på denna punkt inte kan tas för given eller att den kommer vara giltig även framgent.

Förslaget att FLH:s uppdrag ska ta sin utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen förefaller rimligt om detta uppdrag framöver ska ha ett fokus på arbete mot antisemitism, antiziganism, rasism och intolerans. Som framgått ovan finns dock en spänning mellan denna linje och ett potentiellt mycket bredare, mer mångfacetterat ’demokratistärkande’ uppdrag omfattande såväl samordnande som stödjande insatser. Vid en sådan bredare definition av uppdraget kan det ifrågasättas om lärdomarna från Förintelsen ska ha en lika framträdande roll. Uppfattningen av detta delförslag beror alltså i hög grad på sådana mer principiella ställningstaganden om FLH:s grundläggande uppdrag.

Vi ställer oss i huvudsak positiva till förslaget att formuleringarna om att främja arbete med tolerans tas bort ur FLH:s uppdrag till förmån för tydligare skrivningar om arbete för att motverka intolerans. Här för utredningen ett nyanserat resonemang, bl.a. med stöd i samhällsvetenskaplig forskning, om hur uppfattningen av dessa båda begrepp har förändrats på senare år. Samtidigt är det inte självklart att den valda ståndpunkten är den rätta, varför begreppet tolerans möjligen inte helt borde avföras.

4.1.3 Forum för levande historias uppgifter i 1 § omformuleras

Avsnitt 4.1.3 är i allt väsentligt en konsekvens av resonemangen i avsnitt 4.1.2. ovan. Vi har därför inte mycket att tillägga här, men mot bakgrund av forskning som bedrivs vid bland annat Göteborgs universitet ser vi mycket positivt på förslaget att Forum för levande historia får ett preciserat uppdrag att bidra till ökade kunskaper om antisemitism. Samtidigt kan den spänning i utredningen mellan ett snävare och ett vidare uppdrag som påtalats tidigare göra att

vissa detaljer i förslaget behöver justeras. Det gäller framför allt avgränsningen ”i historien” som finns i § 1, punkt 1 i förslaget till uppdragstext. En sådan avgränsning förefaller mer avpassad för en verksamhet som renodlas till att motverka just antisemitism, antiziganism, rasism och intolerans med utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen, än för ett bredare demokratistärkande uppdrag där historiska lärdomar inte har en lika framträdande roll. Rent principiellt kan det också diskuteras i vilken mån man kan eller bör dra en sådan skarp gräns mellan historien och samtiden, men givet sammanhanget framstår det inte som orimligt.

4.1.4 Samverkan mellan Forum för levande historia och Statens historiska museer

Universitetet delar bedömningen att samverkan är nödvändig av de skäl utredningen anför, men vi är också av den bestämda uppfattningen att samverkan kräver formalisering för att komma till stånd och fungera väl över tid. Vi motsätter oss därför förslaget att avstå från en formalisering, vilket bland annat motiveras med att Forum för levande historia och Statens historiska museer i dag har väl upparbetade kontakter och ett gott samarbete. Det är givetvis positivt, men det finns inga garantier för att så är fallet om fem eller tio år. En aktiv, kontinuerlig samverkan mellan de båda myndigheterna bör därför skrivas in i deras instruktioner eller formaliseras på annat lämpligt sätt.

4.2.2 Ett insynsråd inrättas

Vi anser att det är klokt att allt fler myndigheter knyter extern kompetens och sakkunskap till sig i form av råd. Vi stödjer alltså förslaget att inrätta ett insynsråd, men gränsdragningen mot den så kallade referensgruppen förefaller något oklar. Det finns också en risk att insynsrådet blir politiskt även om man, som utredaren föreslår, undviker partipolitiska inslag. Slutligen är verksamheten vid Forum för levande historia, vilket också framgår av utredningen, utpräglat tvärvetenskaplig och beroende av vetenskaplig kompetens för sin legitimitet. Mot den bakgrunden anser vi att det föreslagna insynsrådet bör kompletteras med ett vetenskapligt råd och att de två råden ersätter dagens referensgrupp. Det vetenskapliga rådet bör bestå av ledamöter som representerar olika relevanta discipliner inom det humanistiska, samhällsvetenskapliga och utbildningsvetenskapliga fältet och som kommer från lärosäten i olika delar av landet.

4.2.4 Uppgift att verka för att samordna insatser som stärker demokratin

Det är förstaeligt att förslaget om samordning framförs, men det skulle innebära ett omfattande och komplicerat nytt uppdrag med potentiellt stora konsekvenser för både verksamhet och resursbehov vid Forum för levande historia. Det väcker också frågor om gränsdragningar mot andra myndigheter, där det inte är säkert att Forum för levande historia är mest lämpad för uppdraget. Därtill bör läggas att samordning och stöd är vitt skilda uppgifter och att de inte nödvändigtvis bör läggas på samma instans. Ingen av dessa frågor har behandlats närmare i utredningen och sammantaget anser vi därför att en förändring i den riktning som föreslås inte kan göras utan att utredas närmare i särskild ordning.

4.2.5 Uppgift att verka för att samordna och följa upp insatser för att motverka rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

Liksom för avsnitt 4.2.4 förstår vi här bakgrunden till förslaget samtidigt som vi anser att det aktualiserar svåra frågor vilka kräver ytterligare utredning innan några förändringar genomförs. Det gäller dels var samordningsuppdraget ska läggas, dels gränsdragning mellan arbetet i sig (i detta fall "samordna ... insatser") från uppföljningen av arbetet (i detta fall "följa upp insatser". Även om andra aktörer står för huvuddelen av de konkreta insatser som görs, ska Forum för levande historia enligt förslaget ansvara för samordningen som kan vara en viktig del av det som förtjänar uppföljning. Det förefaller inte vara helt idealiskt, varför andra möjligheter till ansvarsfördelning bör övervägas.

5 Konsekvenser

De ekonomiska, operativa, personella och organisatoriska konsekvenserna av utredningens förslag, särskilt de i avsnitt 4.2.4 och 4.2.5, är mycket översiktligt skissade. Vi anser att konsekvenserna, av de skäl som anförts ovan, är så potentiellt omfattande att en grundligare genomgång krävs för att mer definitivt kunna ta ställning till förslagen.

Beredning

Detta remissvar har beslutats av rektor Eva Wiberg efter föredragning av kanslichef Maria Hedlund, Humanistiska fakulteten. Inför upprättandet av remissvaret har synpunkter inhämtats från Segerstedtinstitutet, Förvaltningshögskolan och Institutionen för historiska studier. Universitetslektor Kenneth Nyberg, Institutionen för historiska studier, har varit huvudansvarig för beredningen.

Eva Wiberg

Rektor

Maria Hedlund

Kanslichef

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Eva Wiberg
TITEL, ORGANISATION:	Rektor, Göteborgs universitet
IDENTIFIKATIONSTYP:	Göteborgs universitet
IDENTIFIKATIONS-ID:	_e1f5a635-d659-4b85-9e1b-5102bcb3ef05
DATUM & TID:	2022-06-23 15:42:55 +02:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2022-06-23 15:43:00 +02:00
Ref: 1396960
www.gu.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)